

Jellege: Fejtörő az elme sportja.

Rovatvezető: Csiszár József.

Számtani kérdés:

Hány % mellett lesz valamely tőke 10 év alatt kétszer akkora?

Földrajzi kérdés:

Mi a neve azon hegységnek, mely a Cotti és Graji alpesek hegycsomóját képezi havas fensíkjaival? Hágóján vezet át a főút Franciaországból Olaszországba; jelenleg a világ legnagyobb alagútja vezet át rajta.

Történelmi kérdés:

Melyik zsidó király volt az, ki megölette nejét s ettől származó gyermekeit és családjának még több tagját? Az ő parancsára ölték meg a betlehemi kisdedeket. Igen ravasz és kegyetlen zsarnok volt.

Természettajzi kérdés:

Mi a neve azon növénynek az érdeslevelűek rendjéből, mely cserje, levelei érdesek és tojásdad-lándzsásak; virága halványkék, illatos? Peruból származó díszvirág.

Megfejtési határidő szeptember 10.

A 34. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számtani kérdés: Azon tőke 1836 korona. **Földrajzi kérdés:** Archangel (Archangelszk). **Történelmi kérdés:** Archimedes. **Természettajzi kérdés:** Félzsárnyúak (hemiptera). **Felosztásuk:** poloskák, kabócák, növénytetvek, állattetvek. **Vegytani kérdés:** Aleuron. **Képrejtőny:** Jobb ma egy veréb, mint holnap egy tuzok.

Helusen fejtették meg: Zsupesány László, Chabada Jenő, ifj. Miróczky János, Miróczky Árpád, Szécskay Dezső, Sztolár István, Schmid Károly, Szabó József, ifj. Barthonek Károly, Wolf Pál, Lányi János, Havas Gyula, Rosenberg Ignác, Simon János, Singer Sándor, Kelemen Imre, Buzáth Jenő, Zwillinger István, Berger Mór, Horváth Dezső, Szeremley Császár Lóránd, Szép Lajos, Jakabb Gyula, Herresbacher Dénes, és Albert, Gayer Gyula, Kállai Béla, és Nagy István, Pappszász Tamás, Hegedüs Tibor, Gerstl Árpád, Eckhart Ferencz, Kárász Géza, Várkonyi Bódog, Kovács Andor, ifj. Csiky Kálmán, Weichherz Mór, Kukuberger Henrik, Csáthy Dezső, Szenyowszky Ferencz, Laban Antal, Halmi Gyula, Wollner Ernő, Tonelli Sándor, Fábrián József, Bohrandt Lajos, Kutlik Félix, Nyul István, Adler testvérek, Kurimay Mihály, Teesz Lajos, Ladomérszky Adolf, Téglás Géza, Alliquander Ödön, Grün József, Hübner János, Reiser Sándor, Ráth Kálmán, Hajdu Pál, Weisz Hugó, Strausz Andor, Schenkenkberger József.

A kitűzött jutalmat Arago François «Nagy Emberek» című illusztrált munkáját Simon János főgymn. VIII. oszt. tanuló nyerte el Miskolczon.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Olvasóinkkal ezennel tudatjuk, hogy Rupp K. dr. úr, a T. L. felelős szerkesztője nyaralásából hazaérkezvén, a szerkesztést a napokban átveszi s a következő szám már az ő gondozásában jelenik meg. Ennélfogva ezentúl minden, a lap szerkesztésére vonatkozó levelet és küldeményt a régi címre (Soroksári-u. 31.) kell küldeni.

H. Á. A prózákat köszönjük, jönnek. A versek közül legtöbbet érne még az utolsó, bár ez se hibátlan. Ideiktatjuk:

Száll a levél, a rideg tél ujjaitól a magasba, «Isten hozzátot» mond, de jön a kikelet, *Melty* elhozza a zöld lombsátort és a madárdalt, S zordon enyészetnek nincs nyoma, minden örül: Tünik az ifjú kor, s majd dér üti meg fejemet, s bár Visszasohajtom majd, nem jön az én tavaszom. Ma már nagyon kényesek vagyunk az eufonára és a licentiákra. — **Z. J.** Spiritizmussal nem foglalkozunk, önnök sem ajánljuk, annál kevésbé mutatunk hozzá eszközöket. Egyik rokonunk bibelődött vele és derekas idegesség lett a következménye.

CALDERONI ÉS TÁRSA

váczi-u. 30. BUDAPEST, kishid-u. 8.

Ajánlanak svájci rajzeszközöket finom kivittel svájci modor szerint készítve,

iskolai rajzeszközöket, szemüvegek és orrsíptetők, mennyiségiani, természettani, láttani, villanyos és vegytani készülékek, színházi és tábori látesővek, szoba-, ablak- és fürdőhőmérők, fényképészet készülékek.

Képes árjegyzékek kívánatra bérmentve küldetnek.

Kitűnő magyar ifjusági iratok:

Arany ABC. Irta Lajos bácsi (Baróti Lajos álneve). Pompás színnyomatu képpel, színy, számos szöveggel és sikerült kétsoros versekkel. Ily fényes kiállításban ABC képek könyv meg nem jelent meg. — **A cirkusban.** Kartonírozott szép képeskönyv, vidám apró versikékkel ellátta Lajos bácsi — 40
Baróti Lajos. Kópéságok. 47 pajkos gyermekesny. Jankó, Cserépy stb. 217 művészi caricaturával. Diszkötésben — 1,50
Andersen legszebb meséi. Baróti Lajos fordításában, számos képpel ékesítve. Színynyomatu vászondiskötésben — 2,—
— Ugyanaz olcsóbb kiadás, színes címekkel — 1,50
Bechstein összes meséi. Egyedül teljes magyar kiadás. Ford. Baróti Lajos. Pompás kiállításban, 5 remek színes képpel — 1,50
Ezeregyéj. Arab elbeszélések. A magyar ifjuság rész. áldolg. Baróti L. 150 pompás képpel, remek színnyomatu vászondiskötésben — 2,40
— Ugyanaz olcsóbb kiadás, 150 képpel színes kötésben — 2,—
Grimm testvérek legszebb meséi. Magyaritá Baróti L. 120 képpel. Színynyomatu remek vászondiskötésben. (A legszebb, legdrágább magyar kiadás) — 2,40
Baróti Lajos. Addig jár a korsó a kútra, míg el nem török. Elbeszélés az érettebb ifjuság részére Napoleon háborus korából. Magyarra fordította Baróti Lajos. 6 színnyomatu képpel — 1,20
Harcz az indiánokkal. Érdekesítő elbeszélés Amerika újabb történetéből. Irta Baróti Lajos. Vonzó címekkel és 4 remek színnyomatu képpel. Kötve — 1,20
A hajótöröttek kalandjai. Marryat kapitány Rüstig Zsigm. ez. elbesz. nyomán írta Baróti Lajos. Színes kepekkel. Diszkötésben — 1,20
Robinson Crusoe viszontagságos élete és kalandjai. 45 művészi szöveggel. Magyarban a legszebb kiadás. Campe nyomán átdolgozta Baróti Lajos. Elegáns színes címekkel, kötve — 1,40
— Ugyanaz diszkötésben, 45 szöveg-, azonkívül 4 pompás színes képpel és színnyomatu képtábláján egész vászondiskötésben — 2,—
Münchhausen báró esotriátos kalandjai szárazon és vizen. Doré Gusztáv 141 eredeti rajzával. Diszköt. A legszebb magyar kiad. — 2,—
A klasszikus ókor legszebb hőmondái. Schwab, Grimm, Preller és mások nyomán. Irta Akantusz Viktor, 12 színes remek képpel és számos szöveggel. Érettebb ifjuságnak és minden művelt ember részére. Pompás színnyomatu vászondiskötésben — 2,—
Marlitt. Aranyos Erzsike. Fiatal leányok számára átdolgozta Rudnyánszky Gyula. 4 nagy, azonkívül 37 kisebb szöveggel. Igazán hiánypótló mű, mert a magyarban alig van fiatal leányok számára való ajándékkönyv. Remek színnyomatu, egész vászondiskötésben — 2,—

ROZSNYAI KÁROLY könyvkiadónál,

Budapest, IV., Múzeum-körút 15. sz.

Bárki által hirdett új vagy használt könyv vagy kóta ugyanazon az áron kapható. Árjegyzék ingyen.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK :	SZERKESZTI	SZERKESZTŐSÉG :
Negyed évre... — 1 frt 20 kr.	D: RUPP KORNÉL	Budapest, IX., Soroksári-u. 31.
Fél évre ... — 2 frt 40 kr.	főgymnasiaumi tanár.	KIADÓHIVATAL:
Egész évre ... — 4 frt 80 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	Budapest, IV., Egyetem-utca 4.
<i>Megjelenik minden vasárnap.</i>		<i>Kéziratokat nem adunk vissza.</i>

VILÁGPOSTA.

(*) Mikor engemet a gymnasium első osztályába föl vitt az édes apám, a főtisztelendő osztályfőnök úr rám szegezte szűrő tekintetét s azt kérdezte: «Hát németül tudunk-e?» A kérdés olyan váratlan volt, hogy nem is tudtam volna mást felelni rá, mint «igen»-t. Pedig az összes tudományom az imádság meg a köszöntés egyes formáinak ismeretéből állott, — mégis mikor karácson felé már kis elbeszéléseket, meg Cyrus történetét olvastuk, legalább is annyit követeltek tőlünk, mint most a negyedik osztály végén.

Szörnyű nagy követelés volt ez, s az a tudomány rémségesen nehéz. Nagy volt előttünk a tolnai sváb fiuk becsülete, mint a kik megérthetetlen könnyűséggel játszottak azzal a rettenetesen komplikált nyelvvel, melynek sem ragozását, sem articulussait nem volt képes bevenni a mi stockungar természetünk.

Élelmességünk azonban segített rajtunk. Mindenünk — természetesen csak a jobb tanulók — fogott magának egy sváb, vagy mondjuk: német gyereket. A német gyerek kikorrigálta a mi német penzumunkat, mi kijavítottuk az ő magyar dolgozatát; ő lassanként megtanult helyesen magyarul írni, mi meg megemésztettük a német nyelv furcsaságait. Az eljárásunk pedig sem valami különös, sem törvényekbe ütköző nem volt.

A mi feladatainkban a németül beszélő fiu aláhuzta a hibákat és visszaadta. Mi aztán addig törtük rajta a fejünket, míg a helyes formát eltaláltuk; ha nem sikerült, a német sógor újra aláhuzta a hibát s meg is mondta a helyes kifejezést. Magától értetődik, hogy akadt ám a mi segítségünk javításában annyi svábizmus, hogy eleinte alig győztük a tanár utasításai szerint való javi-

tást. Végül sok küzködés és erőködés után az év végét nem megvetendő német tudománybéli hásszonnal zártuk le.

A kicsinyben itt követett eljárásához hasonlóról olvasunk a külföldi lapokban arról az újításról, mely *tanulók világpostája* néven az angol, francia és német iskolákban nemcsak ezélszerűnek bizonyult, hanem rendkívül fényes eredménnyel bevált.

Ezek a külföldi tanulók a velük egykorú tanuló-társakkal levelezést folytatnak, még pedig föl váltva anyanyelvükön s a külföldi kollegák nyelvén. A levelezést az intézetek vezetői közvetítik. Ez az eljárás a nyelvtanulás oly kitűnő segédeszközének mutatkozott, hogy egymás után hozzák be a külföld minden nagyobb és modernebb iskolájába.

Minden tanuló csak egy külföldi kollégájával levelez két heti időközökben. A kolléga aztán visszaküldi a levelet, kijavítva a benne előforduló hibákat. E levelek tartalmának illedelmesnek s jóérkölesű ifjúhoz illőnek kell lenni, ezért aztán, hogy az esetleges visszaéléseknek eleje vétessék, a leveleket az intézetek igazgatósága veszi át és küldi el.

Németországban már tizenhét intézet bocsátkozott levelezésbe francia és angol hasonló intézetekkel. Egy-egy levél, mely a távoli és ismeretlen kollegától érkezik, mindig óriási örömet okoz a levelező fiatalság körében s kedvet kelt bennük az idegen nyelvek tanulására, mert így közvetlenül tapasztalják a nyelvismeret nagy hasznát.

Az idegen nyelvek elsajátításának e módja nagyon üdvös volna a magyar ifjuságra nézve, a melynek soraiban úgyis elvéve akad egy-egy buzgó diák, a ki ambícióval tanul idegen nyelvet.

Mi, a kik magunk is hivatásunk szerint pedagógusok vagyunk, részünkről meg fogjuk kísér-

teni, hogy módot nyujtsunk egy-két hívünknek e külföldi módszer használhatóságáról meggyőződni.

Összeköttetésbe fogunk lépni a külföldi: angol, francia és német ifjúsági lapok szerkesztőivel, a kiket megkérünk, hogy szólítsák fel előfizetőiket, hogy lépjenek a mi előfizetőinkkel levelezésbe. A levelezők czimeivel aztán szívesen szolgálunk a mi előfizetőinknek, a kiknek levelezéseit mi közvetítjük.

Mindehhez azonban türelmet kérünk. Ismerjük a mi ifjúságunk lobbanékonyágát, tudjuk, hogy e sorok olvasása után seregesen vállalkoznának a levelezésre, — de az előmunkálatokhoz idő kell. Majd ha minden rendben lesz, értesítjük róla előfizetőinket. Addig türelmem, ha kell, — akár újévig is.

Egyet szívesen veszünk, azt t. i., ha az általunk most megpendített eszme visszhangra talál ifjúságunknál. Azért kívánatosnak tartanók, hogy ennek minél többen adjanak kifejezést hozzánk intézendő levelökben; mi az érdeklődőkről jegyzéket vezetünk. Ha az érdeklődés csekély lesz, — arról is beszámolunk annak idején.

A JÉG-SPHYNX.

Irtta Jules Verne. Fordította Gaal Mózes.

VIII. FEJEZET.

A Falkland-szigetek felé.

A «Halbrane» kapitánya megengedte, hogy a Falkland-szigetekig a hajóján mehessen. Így aztán szeptember 8-dikán este elbúcsúztam a tristan d'acunhai sziget kormányzójától, s nem sokkal azután a «Halbrane» felszedte a horgonyt. Mintegy kétezer tengeri mérföldről volt a szó; úgy reméltük, hogy két hét múlva célhoz érünk, ha-hogy az időjárás kedvez, s a szél segítségünkre jön.

A kapitánynyal beszéltem néhányszor, de a Pym-históriáról úgy látszik szándékosan hallgatott. Mindazonáltal kiolvastam az arczából, hogy minden áron oda igyekezik, hol a «Jane» eltűnt.

Az első héten kedvező volt az időjárás. Nem történt semmi különös dolog. Ha azt különösnek nem tekintem, hogy Guy kapitány átadta nekem mindazokat a könyveket, melyekben a déli sark-tengeren tett utazásokról van szó. Csaknem beteges mohósággal estem a könyveknek, nemcsak elolvastam, hanem alaposan át is tanulmányoztam.

Abban az időben, mikor a «Halbrane» útra kelt, a déli sark-tenger vidékének mintegy öt millió négyzetmérföld (17 és fél millió négyzet kilométer) terület teljesen ismeretlen volt.

Őszintén be kell vallanom, hogy mióta Patterson hulláját a jégtömből kihalászták, s jegyzőkönyvében azokat a sorokat láttam, bármily józan ember vagyok is különben: valami sajátos kívánság fogott el, hogy Pym Arthur szerencsétlenül járt társainak a megszabadítására menjek én is. Erről a szándékomról egyelőre nem szólottam semmit a «Halbrane» kapitányának. Nem volt okom arra, hogy siessek, majd ha a kellő alkalom kínálkozik, szóba hozom.

A «Halbrane»-t tíz napon át kedvező szél sietette útjában, de a tizenegyedik napon tökéletes szélesend állott be. Ekkor győződtem meg arról, hogy minő derék hajó a «Halbrane», pompásan működött, s ha jóval lassabban is, de előre haladtunk.

Szeptember 22-dikétől október 3-dikáig nagyon kevés utat tehetünk meg. A tengerár minduntalan Amerika felé hajtotta a hajót, s ugyancsak kellett dolgozni, hogy ne Patagoniában lyukadjunk ki.

Ez alatt a hosszú idő alatt sehogyszem ejthettem annak a módját, hogy a kapitánynyal négyszem között beszéljek.

Október 4-ikén kedvező irányú szél támadt, s mintegy hat napig tartott. A következő nap délelőtt egy padon ültem gondolataimba mélyedve, midőn Guy kapitány kijött a szobájából, s a fedélzeten körülnézett. Aztán egyenesen felém tartott és mellém ült.

Halk, csaknem suttogó hangon kezdett beszélni:

— Mióta Tristan d'Acunhából elindultunk, nem beszéltem önnel, Jeorling úr . . .

— Úgy van, kapitány úr, s eliheti, hogy őszintén sajnálom.

— Bocsásson meg, — mondá, — tele van gond dal a fejem . . . útiterv kidolgozásán töprengök . . . minden apróságra ki kell terjednie a figyelmemnek . . . Úgy-e, nem veszi zokon?

— Világért sem.

— Köszönöm, Jeorling úr. Mióta jobban megismertem önt, igazán örvendek, hogy legalább a Falkland-szigetekig a hajómon van.

— Jól esik, hogy ezt a kedvező véleményt hallhatom öntől.

— Nos hát, Jeorling úr, még mindig az a meggyőződése, hogy Pym Arthur kalandjai a Poë Edgar agyában születtek meg csupán.

— Nem, kapitány úr.

— E szerint nem kételkedik abban, hogy Pym Arthur és Dirk Péter valósággal élő emberek voltak, s hogy Vilmos bátyám és őt szerencsétlen társa valahol életben vannak még?

— Józan emberi elmével nincs okom arra, hogy többé kételkedjem. Az volna a leghőbb kívánságom, hogy szegényeket megszabadítsák.

— A mit emberi erővel meg lehet tenni, azt én bizonyára megteszem; s ha a jó Isten megsegít, célhoz kell jutnom.

— Remélem, . . . sőt meg vagyok arról győződve, hogy sikerülni fog önnek, kapitány úr.

— Találkozott ön Triston d'Acunhán azzal a

bizonyos angol káplárral, Glaszszal, a ki tetszeleg magának, hogy «kormányzó»-számban veszik? — kérde tőlem a kapitány.

— Beszéltem; s az, a mit tőle hallottam, határozottan hozzá járult kétségeim eloszlatásához. Glasz igen jól emlékezett Guy Vilmos kapitányra; rendkívül dicsérte, beszélt vele, s látta a «Jane»-t; azt mondta, hogy épen ott vetett horgonyt, hol minap a «Halbrane» . . .

— Hát Pym Arthur és Dirk Péter?

— Őket is személyesen ismertem. Pymet vakmerő, kalandos természetű emberként tüntette fel, a ki minden badarságot el tudott követni . . .

— Úgy van, . . . úgy, bolond volt, mégpedig kötözni való, veszedelmes bolond. Ő volt az oka bátyám szomorú sorsának.

— Pattersont is jól ismertem — az a bizonyos Glasz.

— Patterson igen derék, nemes szívű ember volt, Jeorling úr. Mindenki szerette; bátyámért a vérét is kiontotta volna . . .

— Mint West Jem önért, kapitány úr!

— Omierthogy holtan kellett őt feltalálnunk! . . .

A kapitány kis ideig hallgatott. Tünődve nézett maga elé.

— Nagysejtségére lehetett volna önnek további kutatásában.

— Még csak azt szeretném öntől megkérdezni, Jeorling úr, vajjon mindennek hitelt lehet adni, a mit Poë Edgar Pym Arthur tudósításaiban megirt?

— Nos hát őszintén szólva úgy vélekedem, hogy a természeti tünemények leírása, továbbá Pym Arthur kalandjai kissé mintha túlzottak, sőt néhol hihetetlenek volnának. A mi Guy Vilmos kapitányra és a «Jane» embereire vonatkozik, azt bizvást eliheti az ember. Legfeljebb azt kell tévesnek mondanunk, a mit a «Jane» legénységének és kapitányának elpusztulásáról mesél.

A mint ön is olvasta, Patterson feljegyzése alaposan megegyezik . . .

— Elvégre Poë azt nem mondja határozottan, hogy Guy kapitány és emberei elvesztek, legfeljebb olyasmit sejtet. A fekete arczúak megtámadták a hajót, a löporos kamra felrobbant, Pym és Dirk már eleve elrejtőztek . . . nemde úgy meséli Poë Edgar?

— Helyes, így olvastam én is.

— Patterson könyvecskéjéből megtudtuk, hogy

bátyám és őt matróz még életben vannak, e szerint a bennszülöttek körmei közül valahogy kimene-kültek.

— Ebben sem kételkedünk, csupán az a kérdés, hogy a «Jane» szerencsétlen hajósai nem estek-e újra a tsalialiak hatalmába azóta, hogy Patterson elszakadt tőlük . . .

— Azt majd megtudjuk, Jeorling úr, azt nekünk meg kell tudnunk . . . Annyi bizonyos, hogy való történettel és nem kigondolt regény meséjével van dolgunk. Patterson könyvecskéjéről meggyőződtem . . .

— Kapitány úr — vágék közbe — hajlandó beleegyezni abba, hogy útjára elkísérjem önt?

— A kapitány csodálkozva, merően nézett reám. Azt olvastam ki

az arczából, hogy ezt a kérdést szinte várta. Röviden ezt válaszolta:

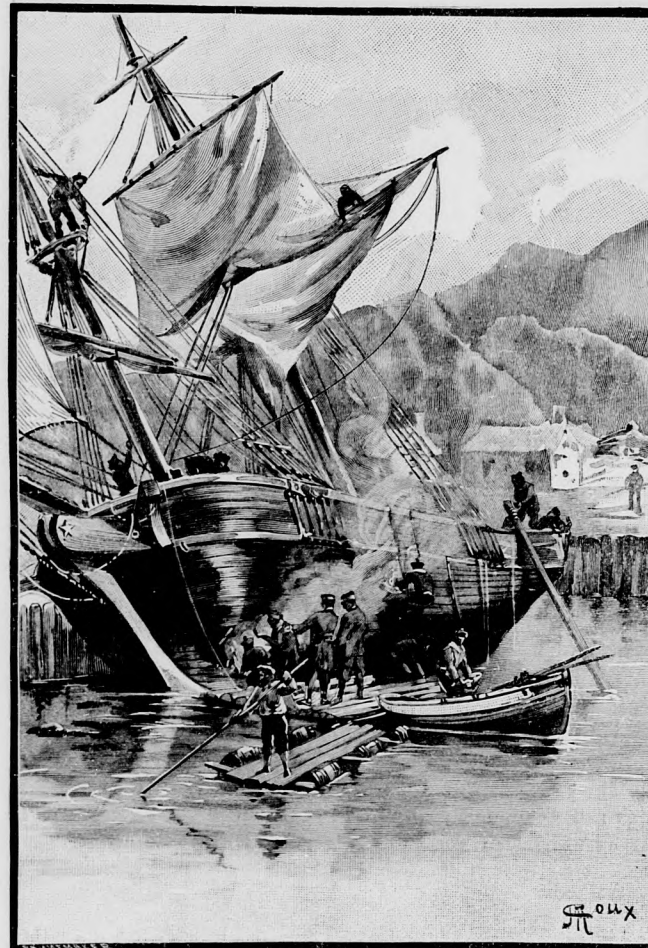
— Nagyon szívesen!

IX. FEJEZET.

A «Halbrane» felszerelése.

A Falkland-szigetecsoport, más néven Malovina-szigetek két nagyobb és mintegy száz kisebb szikla-szigetecskéből áll. A Magellan-szorostól háromszáz tengeri mérföldre fekszik a Csendes és az Atlanti óceán között.

Davis fedezte fel 1593-ban. Eleinte a Canadá-

GONDOSAN BETÖMETTE CSEPÜVEL.

ból száműzött francia gyarmatosok telepedtek ott le. Aztán az angolok kísérletet tettek a sziget-csoportot hatalmukba keríteni; később a spanyolok vetették meg a lábukat ott, de a mindenütt hatalomra sóvárgó angol 1833-ban elűzte a spanyolokat, s ma is ők a Falkland-szigetek urai.

A két nagyobb szigetnek Kelet- és Nyugat-Falkland a neve. Ez utóbbinak az északi részén fekszik Port-Egmont. Itt kötött ki a «Halbrane» október 16-dikán.

Guy kapitány a hajó legénységének tizenkét órai szabadságot adott. Másnap aztán a legszorgosabban megvizsgálták a hajó törzsét, a vitorlaköteleket. Szükség volt erre az aprólékos gondosságra, mert a sark-tengert járó hajókra nem könnyű feladat vár.

A szükséges holmik beszerzése és a tatarozás költségeihez magam is hozzá akartam járulni.

Poë Edgar fantasztikus művei — szó, mi szó, — engem is rabul ejtettek. Most már hallani sem akartam arról, hogy ott maradjak a Falkland-szigeteken. Mindig azok a szerencsétlen hajótöröttek jutottak eszembe, a kik valahol távol, istentől-embertől elhagyatottan várták a megváltást . . . Ott akartam én is lenni . . .

Most már a kapitány sem maradt a hajón, neki is akadt dolga a szárazföldön. West Jem nem mozdult el a hajóról. A fenék-helyiséget tette tüvé, s éles szeme minden kis fogyatkozást észre vett.

Másodnap én is partra szállottam, hogy a szigeten körülnézzek, hátha valami figyelemre méltó dolgot láthatok. Hurliguerly, a szószátyár esónak-mester, hozzám csatlakozott. No hiszen volt mit hallanom.

Mindenekelőtt szerencsét kívánt nekem azért, hogy a kevés beszédű, de egyébként Guy Len kapitány szeretetét annyira megnyertem; aztán nyakra-főre dicsérte West Jemet, kinek az egész világon nincsen párja; nyomban ezután kilátásba helyezte, hogy a «Halbrane» szerencsésen meg fog érkezni a déli sarkhoz.

Ez a Hurliguerly alapján véve derék ember lehetett, s később meggyőződtem arról, hogy csakugyan derék ember is, hanem még mindig a pártfogó szerepét játszotta velem szemben.

Kalauzolásának hasznát vettem, mert ő a Falkland-szigeteket tővéről-hegyére jól ismerte. A sziget partvidéke szaggatott, sziklás, kisebb-nagyobb öblök válnak ki mindenütt.

Október 17., 18. és 19-dikén West Jem a hajót javíttatta ki. A «Halbrane» törzse nem sokat szenvedett; itt-ott azonban repedések mutatkoztak. West gondosan betömte csepűvel, s aztán bekente kátránnyal. A korhadtabb deszkákat és léceket is újjakkal cserélték fel. Mialatt a hajó tatarozásán dolgoztak a matrózok, én Hurliguerlyvel újabb kirándulást tettem a szigeten. A mint úgy hozzátetveleg megbeszéltem, mindössze százötven lakosa lehetett a szigetnek; legnagyobb-részt angolok, de akadt köztük indianus, spanyol, portugál és egyéb keverékfaj is. A szigeten levő nagy legelők tele vannak juhnyájakkal, ökor-

csordákkal. A lakosságnak a baromtenyésztés egyik főfoglalkozása. A Falkland-szigetek igen alkalmasak arra, hogy a déli tenger-vidéket járó hajók élelmiszerekkel bőségesen ellássák magukat.

Mikor a hajó törzsével készen voltak, West Jem a hajó fedélzetét tataroztatta ki, a köteleket meg a vitorlakat hozatta Holt Mártonnal rendbe.

E napon, október 21-dikén így szólott hozzám a kapitány:

— Láthatja, Jeorling úr, hogy rajtunk nem mulik, ha a «Halbrane» esetleg célhoz nem talál jutni. Mindent megteszünk, a mi tőlünk kitelik. Ha Isten úgy akarja, hogy a «Halbrane» is a hullámsír nyelje el, ez csak annak lesz a bizonyítéka, hogy «ember tervez, Isten végez».

— Kapitány úr, én nem hiszem, hogy kudarcot valljunk — felelém én. — A hajóban bizom, a hajó népében még inkább, csak egytől tartok —

— Nos, mi legyen az?

— Hátha nagyon hosszúra találna elnyulni az expedíció, esetleg az élelmiszerekből kifogynánk?

— E részben is megnyugtatom, Jeorling úr; a «Halbrane» két álló esztendőre szóló élelmikészletet visz magával.

— Még csak egy dolog aggaszt, megmondjam, hogy mi?

— Kérem, beszéljen egész nyíltan!

— Elegendő-e a hajó népsége? . . . Meglehet, hogy vadak támadnak meg minket is, erős ellenállásra lesz szükségünk. Pym Arthur tudósítása szerint Tsalal-szigetén sok ezer bennszülött lakik. Hátha az ön Vilmos bátyját és társait ők tartják fogságban . . .?

— Bizom a «Halbrane» ágyuibán, Jeorling úr, e tekintetben erősebb, mint a «Jane» volt. Egyébként szándékom a matrózok számát, ha alkalom adódik reá, szaporítani.

— Azt tudja, hogy a matrózoknak az ilyen utaknál kétszer akkora zsold jár . . .

— Tudom, s meg is fogják kapni.

— Ha nincs ellenére, szívesen hozzájárulok én is a költségekhez; módomban van . . .

— Majd rákerülhet arra is a sor: egyelőre köszönöm. Az a fődolog, hogy a hajón minél előbb minden rendben legyen. Legfeljebb egy hét múlva indulnunk kell.

A Falkland-szigeten hamar elterjedt annak a hire, hogy minő útra készül a «Halbrane». Természetesen nagy feltűnést, sőt izgatottságot okozott. Néhány faczér matróz tartózkodott akkor is a Port Egmontban, a kik várták a csethalászokat, hogy jó pénzért beszéljék. Arra persze kevésnek szottyant kedve, hogy olyan bizonytalan végű, sőt nagyon veszedelmes útra vállalkozzék.

A «Halbrane»-nak még legalább 32—34 legényre volt szüksége, mert azzal a tizenhárom emberrel, kik a fedélzeten voltak, e merész vállalkozásnak nem lehetett neki vágni. A sziget kormányzója nagyon érdeklődött az ügy iránt, s mindent megtett, hogy a «Halbrane» kapitánya a szükséges új matrózokkal a meglevő hajónépséget szaporítsa.

Szerencsére akadt is matróz; hja, a kétszeres zsold elkábította őket.

Tizenkilenc új matróz állott szolgálatba: hat angol, öt amerikai, a többiek nagyon vegyes nemzetbeliek voltak: félspanyolok, tűzföldiek; a legifjabb tizenkilenc, a legidősebb negyven éves volt.

Egyelőre azt mondta nekik a kapitány, hogy Tsalal szigetére igyekeznek a «Halbrane». Az elindulást megelőző este a kikötőben egy tömzsi, izmos matróz lépett a kapitány elé. Rekedt, tompa hangon szólalt meg:

— Kapitány, . . . valamit mondanék . . .

— Mit akar?

— Hallja csak, . . . nincs még egy emberre szüksége?

— Van is, nincs is — felelé a kapitány.

— Igy hát van?

— Ha az az ember tetszik nekem, akkor van.

— Nézzen reám!

— Te volnál az? Szolgáltál már hajón?

— Ide s tova húsz esztendeje járom a tengert.

— Melyiket?

— A délit . . . Messze jártam, . . . értse meg jól, igen messze délen.

— Hány éves vagy?

— Negyven.

— Mióta élsz e szigeten?

— Karácsonykor lesz harmadik éve már.

— Csethalászokhoz akartál beszégedni?

— Nem.

— Akkor hát mit kerestél itt?

— Hát, az igazat megvallva, semmit sem kerestem . . . Tulajdonképen ott akartam hagyni a matrózságot.

— Akkor hát mi ütött beléd, hogy most mégis ajánlkozol?

— Hja, . . . az furesa egy gondolat! . . . Hallottam, hogy a «Halbrane» hova indul . . . Ez tetszett nekem, . . . oda mondok, én is szívesen elmennék, ha a kapitány beleegyezik.

— Hogy hívják?

— Huntnak.

— Hová való vagy?

— Amerikai.

Ez a Hunt széles vállú, napbarnított arczú, kurta nyakú ficzkó volt. Roppant erősnek látszott a válla és karja után ítélve. A haja már őszbe kezdett csavarodni, s inkább hasonlított holmi gyapjúhoz, mint hajhoz.

Volt valami félelmetes az ő apró, szűrő tekintetű szemében; széles, lapos szája, hosszú, ép fogai voltak. Uglátszik a skorbuttól sohasem szenvedett; ez pedig ritkaság az olyan hajósoknál, a kik messze északon vagy délen szoktak járni.

Harmadik esztendeje lakik a Falklandon. Valahonnan nyugdíjat kap, de azt senki sem tudja honnan; nem barátkozik senkivel, halászgat a maga szakálára, a mit fog, eladja, s így éldegél.

A kapitány tudakozódott róla, de még kevesebbet tudott meg, mint a mennyit ő mondott el magáról. Apjáról, anyjáról, családjáról senki sem

tudott semmit. Nem iszákos, nem verekedő, rettentés erős ember, matróz volt hosszú időn át. Multjáról sohasem beszélt.

Sebaj, csak hasznavehető ember legyen — gondolta magában a kapitány, s felfogadta őt.

Estére már ott volt a «Halbrane» fedélzetén.

A hajó teljesen fel volt szerelve élelmiszerekkel, lóporral, vízzel, pálinkával, mindenről gondoskodott a kapitány, a mire az ilyen merész utaknál szüksége van a hajósoknak.

Másnap, október 7-dikén a «Halbrane» felszedte a horgonyt. Csak a jó és mindentudó Isten volt a megmondhatója, hogy vajjon ezeknek az embereknek sikerül-e azt a tervet megvalósítaniok, melyet az emberszeretet és a részvét érlelt meg bennök; vajjon a déli sark-tengerről visszatérnek-e valaha? . . . (Folyt. köv.)

A VÉN KOCSIS.

Megy a szekér lassan nyikorogva,
Két kiszolgált ló van belefogva;
Vén kocsisa nógatással hajtja; —
Színt játszik a rongyos dolmány rajta:
Gyalog vánszorg fújó leva mellett,
A szekéren helyből már nem tellett,
Vagy talán a lovait sajnálja?
— «Gyi te Csillag, gyi te szegény sárga!»

Jancsi bácsi, hova megy kend, mondja?
— «Zsákot viszek simonyi malomba» —
Emlékszik-e? kend vitt engem erre,
Ment a hintó porfelhőket verve . . .
Jancsi bácsi a zöld vetést nézte,
Azt mondotta nékem füttyörészve:
Ifiur a virág s madárka' . . .
«Emlékezem. Gyi te szegény sárga!»

Zúzmarás volt a fák száraz ága,
Piros gyöngygyé festé nap világa;
Puha hóba szánkónk nyomát véste,
Messze hangzott Csillag esengetése —
S visszatértünk csipős, fagyos este:
Karácsonyfám Jancsi bácsi nyeste . . .
S otthon anyám lágy kalácsal várta' —
«Emlékezem. Gyi te szegény sárga!»

Emlékszik-e, őszi nap volt épen,
Könyharmat ült mindannyunk szemében,
Jó apámnak kellett messze menni,
Útra, melyről vissza nem tér senki!
Nem szerette kelmed azt az útját,
Igazitá vissza kocsiúrját!
Jancsi bácsi, olyan lassan járta' . . .
«Emlékezem. Gyi te szegény sárga!»

„Emlékszik-e, tavasz napkeltével
Hogy robogott tánczos négy pejével!
Ősz bajuszát mily hegyesre fente —
Vállán lebbent szép, zsinóros mente;
Esküvőre boldog szerelemben
Kelmed vitt el angyalommal engem —
Templomajtón tisztelendők várta' . . .
«Emlékezem. Gyi te szegény sárگا!»

«Emlékezem régi jó időre,
Emlékezem ezifra esküvőre . . .
Ez a dolmány sokszor el-mondja —
Mint én magam, oly hitvány most rongya —
Mutatja a ezifra paszománt ott,
Hogy gazdája szinte gazdát váltott;
Mindkettőnkét hűz minden fa ága . . .
«Gyi te Csillag, gyi te szegény sárگا!»

«Lovaim is kiszolgáltak sorra,
Ez a rudas — amaz gyeplős jobbra —
Reszket kezem, — fáj a szemem, lássa,
Ráborul a nap fogyatkozása!
Uj uramnál tört butor vén szolgál,
A nyomorgás egyedüli dolga;
Jó ágy lesz majd nékem a sir árka . . .
Gyi te Csillag, gyi te lusta sárگا!»

Jankovics M.

HÚN-MONDÁK.

A Tanulók Lapja számára írta Gaal Mózes.

Krimhilda esatája.

Özvegy királyasszony, Ildikó, vagy a mint szép Burgundiában hívták volt Krimhilda, úgy kívánta volna, ha Etele trónját Aladár öröklí. Aladár idősebb, Etele szerette, s tett vala szót is már, mikor élt — ezt hajta Krimhilda szüntelen — tett vala szót is már, hogy utóda legyen Krimhilda gyermeke.

Gögös királyasszony, az idegenvérű igen-igen nyájas lön a főbb húnokhoz, éreztette kegyét ő is, Aladár is góttal, gepidával, a kik elkezdettek hol titokban, hol meg nyiltan is mozogni.

Gepida a góttal, aleman herullal gyakortább összeség, nagy tanácskozásban erősítik egymást, vért felkavargató beszédet folytatnak. Hej, hogy megérte ezt Szász Detre, az álnok, Etele halálát. Őt Odin magához még nem szólította, pedig számaít sem tudja éveinek. Meglátta gyümölcsét, jaj, de milyen nagyon epedett is rája; meglátta gyümölcsét Buda és Etele testvéri harezának, mely

átkot hordozott sötét ő méhében és ez az átok volt: húnok pusztulása.

Összesúgtak, mondom, fegyvert köszörültek a rabszolga népek, s bujtogatták egymást. Ekkép bujtogatta őket berni Detre:

— Mire oly rég vártunk, ime lesütött ránk a szabadság napja. Etele kezéből kiesett az ostor, melylyel végig sújtott a bűnös világon, melylyel ránk is sújtott. Éreztük sokáig, túrnünk kellett mégis, mert nyakunkra tette rettenetes lábát, s a kardnak aczéla kezünkben megzsibbadt. Isten kardját, melytől úgy elbizakodott, s istenekkel mérte össze a hatalmát, húnok szeme elől elrejtette Hadúr. Bűbajos erejét megtörte, s nekünk is széttörte bilincsünket . . . Vártuk, ó milyen erős, nagy kívánsággal vártuk a szabadság napját . . . Itt van a nap, itt van . . . Vetélkedik a húnkoronáért kettő, megbomlott egyesség nekik romlást terem, nekünk szabadságot; hún napja beborul, kiderül a miénk. Most üssük a vasat, most szítsuk a lángot, hadd lobogjon, csapjon fel a magas égig . . . Aladár vagy Csaba? Nekünk egyik sem kell, de azért hitessük Aladárt, hogy ő kell; hún tartson Csabával. «Kard ki kard» — ez a szó száll most szájról szájra; olyan böleset, nagyot, észben oly erőset Hadúr a húnok közt immáron nem támaszt, a milyen volt Etele . . . rettenetes király.

Ekkép bujtogatták egymást a rabszolgák.

Vezérek gyűltek Aladár sátrába és hízegő szóval vágyát keltegették, reményét biztatták s színes beszédekkel vallák ők uroknak, merthogy természetes, ha Etele trónját Aladár öröklí. Való igaz mondák színlett ijedtséggel, való igaz: a hún, legalább egy része, s tán a nagyobb része Csaba mellett fárad, Csabát választaná, őt is koronázná húnok királyává . . . de nem addig van az . . . igazság szavára az idegen fül is hallgat, s bátor nem oly vitéz, mint a diésőhúnok, de elegen vannak, ötször annyian, mint a Csaba húnjai.

Aladár mosolygott, diadalt remélve mosolygott Krimhilda gyermeke e szókra.

— Elmétek szándékát kilátom, hű szolgák, fegyveretek súlyát óhajtom magamnak. Koronát fejemre szerezek, s akkor ti kegyelmemre bizvást számot is tarthattok.

Aladár erősnek, kegyelem-osztónak tartotta volt magát; a rabszolga népet pedig olybá vette, mint fegyvert a kézben, mely szándékainkat jó végre segíti, s csak akkor féelmes, mikor hüvelyéből kihúzzuk, hüvelyébe rejtve és szögge akasztva ártalmatlan jószág.

PETŐFI SZOBRA SEGESVÁRON.

Ravasz idegen nép Aladárt tekinté eszköznék, botoron ön házára üszköt vet hatalom miatt, s azon mesterkedik, hogy miképen mártson en-szivébe kardot.

Ezenközben Csabát húnok körülfozták, s megszólala egyik, a kinek szavára hallgattak a húnok, Zandirham rabonbán így szólott Csabához:

— Jaj-keserves végzet, mely fejünkre szakadt, nemes királyfiú; nem volt ilyen nehéz napja még a húnok haótától óta. Aladárt rabszolgák, s húnok kevesebbje mérgecsü harczra, melletted mi állunk, húnok szine-java téged néz királyul. Való igazat szolt a haldokló táltos, mikor azt mondotta, hogy a felhők ott fenn a levegő-égen két felé szakadtak, s húnok szakadását nézte ki belőle. Legyen úgy, a mint lesz. Örökség a viszály, testvér-visszavonás apa-hagyatéka; Buda és Etele szemben így állottak, Buda öregebb volt, Etele az ifjabb, mégis... mégis Hadúr Etelenek szánta a legfőbb hatalmat. Etele vére foly mind a kettőtökben, de beléd több szorult Eteleből, Csaba; vitézebbnek tudunk, nemesebbnek tartunk, húnabb vagy, mint bátyád, kit Hilda nevelt fel puha kényelemben, áltató nagy hitben, hogy Etele majdan ő követi trónján. Nem kis legény ő sem, de ha veled mérjük, derekabbnak téged ítélek gyarló elménk; melletted dobban meg a hún-szív igazán. Azért bizzál bennünk, nem csalatkozol meg.

Csaba is megszólalt igazmondó szóval:

— Hadúr ítéld meg, mily tiszta a szándék, mely kezembe kardot testvér ellen húzat. Irigység szivemben egy csöpp sem lakozik, Aladárt magamnál kevesbre nem tartom, de félek a húnért, ha királylyá ő lesz, kinek az értelme nyugat felé hajlik, s henye békességben úrból rabszolgává, hűbéres szolgává nagykönyveden válik. Nézem most is, s fáj a kebelem bal táján, hogy minémű nyájas szóval van a góthoz, meg a többiekhez, kiket rabigába Etele apánk hajtott. Ezért állok véle testvéreken szembe... szembe állok, pedig gonosz sejtetem bánt, de erről nem szólok; magam szégyenének nyila nekem nem fáj, húnok pusztulása el világgá kerget, s túl a siron is még gonosz rémként üldöz.

Így készült fel harczra Etele két fia.

Táltos szava bételt: felhők szakadoztak; ime Húnország is két táborba szállott, s Hadúr nem akart testvérgyilkos kardját fente... fengette.

Tisza-Duna között, Húnsíkon felálltak. Tengeri sereg gyült Aladárt segíteni, húnok kisebb fele, a rabszolga-nép mind álnok kívánsággal, vad

tűzzel a gótok, kelevészforgató gepidák, nagy pajzsú otromba herulok tarka keverékben.

Haj, tetszős munka várt az idegen népre, fél-százados rabság bilincsét megtörni gyülekeztek mind ök. Mikoron Etele hadba szólította, csak a zsákmány miatt, no meg félelemből sorakoztak akkor; büszke hűnt irigylék. Most mindenik nyil, ha céljához ér, hűnt öl, apad a zsarnokok száma mindenikkel; Aladárt Csabára uszítja szilaj tűz, elesik, vagy Csabát ejti el, az mindegy: ketté szakadt húnra siralom vár egykép.

Dobogott a föld is, a mint felrobogtak, paripának körme csattogott, sörényük lobogott a szélben; fenn is a magasban ekként kergetőztek vihar által üzött felhők nagy sötéten.

Húnok szállásain sátrakat bontottak, hún anyák szívébe bánat költözött be. Harczba menő urok búcsúja nem ez volt:

— Zsákmánnyal jövök meg, várj arany-kösztyűt, nyugat ritka kincsét hozom asszonykedvnek édes öröméül.

Hanem így búcsúzott:

— Készüljön a háznép, hogy ha visszajövök, sátrat verünk újra, hogy ha odavesztem, meghozza majd a hír: *Csaba vagy Aladár*, a szerint maradtok vagy fölkerelkedtek vissza napkeletre, honnan idejött a Húnor ivadéka.

Mikor megkezdődött Krimhilda csatája, Hadúr fenn az égben dicső homlokára felhőtakarót vont, hogy ne lásson semmit. Hogy mire végződik, azzal nem törődött, mert kezét levette átok-sujtott húnról, örökre levette.

— Hún-ölni fel gótok! — riadt fel a gótnép, s erejét megszerzé álnok irigysége; — Hún-ölni gepidák... s hőssé vált mindenik, mert ki úr volt rajta, azt küldte halálba.

Hún is húnra támadt, elhallgatott a szív szerető intése, csata mérge ömlött a szivekbe mostan, az a mérge, melynek írja kiontott vér... sok-sok vér... hogy kié, ugyan ki kérdené.

Hadak sora bomlott, összekeveredett, egyik futni kezdett, a más nyomon üzte; oldalba szorítá Csaba a vad gótot, iszonyatos kardját két kézre szoritva aratott és kaszált, utat vágott, s hullák tarlóját hagyta ott.

Aladár is ott volt a legelső sorban. Vervörös forgóját fején lobogtatta, s kardja iszonyatos munkát végezett a húnok seregében. Vértől megittasult szilaj indulatja, s ordítá kevélyen:

— Ne bujkálj előlem, szépséges öcsém te, húnok szeme fénye, Csaba királyfiú! Mérjük össze kardunk!

Csaba nem kívánta, kerülte is eddig, testvéreharcz előtte gonosz magv hintése, melyből átok sarjad. De mikor hallotta gögös Aladárnak ő hivalkodását, elejébe rontott, előtte megállott, s ezt felelte neki:

— Ne ingerelj bátya, gonosz játék lesz az... Kerüljük mi egymást!

— Gyáva szóval engem meg nem szelidítesz. Hallgasson a szájad, beszéljen a kardod!

Csaba szíve erre egyet nagyot döbbsent, másik pillanatban röpi a dárdája, s ha fejét hirtelen el nem kapja bátyja, menten porba sujtja.

— Kard ki kard!...

Beszélt a kardok aczél nyelve. Irtózatos vala a kardok beszéde. Kétszer egybeesaptak, de olyan erővel, hogy olyat nem látott ember e világon. Kard a kardon szikrát ontott ki szikrára, s olyan volt távolról, mintha lángot kapna, lidércztüze villan az aczél pengéken.

Harmadszor Aladár vak dühében sujt rá vitéz testvére, hívén most már vége, ketté hasadt fejjel bukik le lováról, avagy lovát is tán az úrával együtt ő ketté hasítja. Le sem jutott a kard, hogy Csaba oldalról derékon találta, s messze kiröpi Aladár kezéből. Még egy kanyarítás, még egy csapás — s vége.

Ott fekszik Aladár ketté hasadt fejjel.

S iszonyodva Csaba leereszti kardját... s nézi komor arczal... nézi, s szíve reszket, arca pedig színt vált... Aztán tova nyargal. Új csatát keresni.

Új csatát keresne, haj, de nem találja. Mindennütt ellenség; diadalt ordító gótok közrefogják.

— Halj meg te is, Csaba!

Csabát, Etelenek kedvesebbik fiát, a halál torkában oroszlánként küzdött nagy Hadúr megszanja, küld csodaerőt az ifjú hős szívébe, százszoros erőt ad aczél-karjainak.

Így vágja ki magát a halál torkából, s keresi... keresi a húnok seregét a csata mezején. Ott futnak a húnok, ki megmaradt, ott fut le a Tisza mentén, Délnek véve utjok. Szélnevelte lovát sarkantyúzza Csaba, utóléri őket, de vissza nem tartja. Miért is tartaná, oly kevesen vannak, úgy megfogyatkoztak, s a rabszolga-népek száma százszor annyi a csata mezején.

A csata mezején tömérdek a hún még, csak-hogy azok némán hevernek rakásban, s úgy sem kelnének fel, ha Etele maga föltámadna, s hívná újuló csatára.

— Aladár vagy Csaba? ... De vajjon ki győzött Krimhilda csatáján Tisza-Duna között?

Aladár ott hever, Csaba fut, s diadaltorra idegen-nép üvöltözve készül. Szerte hulló kékét, ha vihar megbontja, s ezerfelé hordja, röpi a szálat: ez történt a húnal Krimhilda csatáján.

A mi fél száz évig nőtt hihetetlen nagyra, ki-lobbant egy nap a húnok dicsősége.

Táltos szava bételt:

— A húnoknak vége... Vége a húnoknak...

A MÉZELŐ HANGYÁK.

A hangyák társadalmi életéről már eddig is egész sereg önálló mű jelent meg, melyek valóban csodálatos részleteket hoztak napfényre azok földmivéléséről, baromtenyésztéséről, hadi szervezéséről, rabszolgatartásukról s más ily dolgokról; de minden eddig tett észlelet között legcsodálatosabbak azok, melyeket Cook Henrik, kiváló amerikai természettudós, művében a mézelő hangyákról elmond.

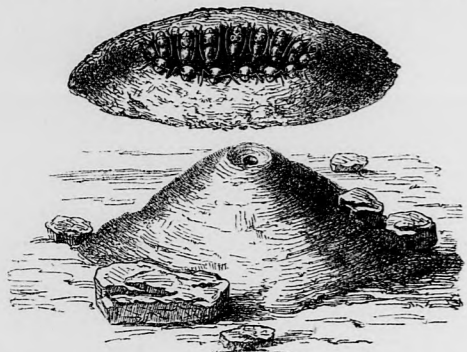
A mézelő hangyák hire már a régebbi időkben is felmerült. 1832-ben dr. Pablo de Llave, mexikói természetbúvár emlékezett meg egy hangyafajról, mely harsó nagyságú s egészen gömbölyű hátsó része átlátszó, mint egy kis sárga szőlőszem s a legbecesebb méz van benne, miért a benschülöttek lakomaik alkalmával mint izletes csemeget az asztalra teszik. Ő maga azonban nem látta e buzileráknak nevezett hangyákat, csak egy Mexikóhoz közel lakó falusi nő elbeszélése után tudta, hogy e hangyák a közönséges kis hangyák földalatti fészkeiben külön kamarákban vannak a fedélen és falakon csüggve, s hogy a környéken lakó gyermekek és nők könnyen föltalálják e hangyabolyokat, habár nincs is fölöttük halom.

Később Norman báró belga követ Wesmael nevű honfitársának néhány mexikói hangyát küldött azzal a hibás megjegyzéssel, hogy e hangyák a méhekhez hasonlóan mézet gyűjtenek s azokat télre külön tartókban elrakják. Wesmael, ki de Llave munkáját nem ismerte, Myrmecocystus mexicanusnak nevezte e hangyákat; később, különösen 1875 óta, több természettudós vizsgálta meg e csodálatos állatokat, de azért még mindig meglehetősen ismeretlenek maradtak.

Ezért határozta el magát Cook, ki már azelőtt is részletesen foglalkozott a hangyák életének tanulmányozásával, hogy Uj-Mexikóba utazik. Útközben azonban Kolorado államban meglátogatta a festői szépségéről híres «Istenek kertjét», mely onnan veszi nevét, hogy bensejében egész sereg bálványszobrokhoz hasonló domblánczolat van s itt e dombokon a mexikói mézelő hangyákhoz hasonló fajt talált, melyet Myrmecocystus hortus deorum névvel jelölt meg s melynek tanulmányozásához fogott.

Az itt levő hangyák földalatti bolyai annyiban különböztek a mexikóiaktól, hogy míg azoknak dombjuk nincs, ezeknek két-három hüvelyk ma-

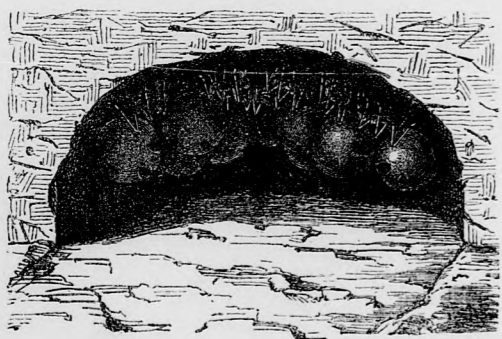
gas s alul 6—7 hüvelyk átmérőjű csonka kupalakú fedelök volt (1. ábra), mely mindenkor a dombok ormóin volt elhelyezve, nem pedig a közöttük levő mélyedésekben, talán azért, hogy az eső ne ártson nekik. A kis kup csucsának tetején töl-

1. ábra. A mézelő hangya bolya. (A természetes nagyságnak körülbelül 1/3-része.) Tetején látható az örök által védett bemenet.

cséalakú lyuk vezet annak bensejébe s a lyuk nyílásánál mindig voltak egyes örök, melyek a ki- s bejárók között a rendet fentartották. A bevezető eső csakhamar szögletet képez s azután ferde irányban vezet folyosók, kamarák s nagyobb termek tömkelegébe, néha több lábnyi mélységig, úgy hogy e híres szép hely lágy, porhanyó homokkő-sziklai csaknem egészen e hangyák lakásai gyanánt tűnnek fel. Egyik általa megnyitott fészék például nyolc láb hosszúra, három láb mélységre s másfél lábnyi szélességben hatolt a sziklatalajba, úgy hogy elkészítése a hangyáknak igen erős munkát adhatott. A boly egyes részei ismét nagyon különböznek egymástól annyiban, hogy a folyosók, gyülestermek s a királynő kamrájának falai egészen simák, míg a mézkamrák falai darabosak, valószínűleg, hogy a mézelő hangyák jobban odatapadhassanak.

E mézkamrák vagy pinczék, melyek közül a legfelsőbbeket rendszeren már néhány hüvelyknyire a föld felülete alatt megtalálhatjuk, rendszeren 2—3 hüvelyk hosszúak s közel egy láb magasak. A boltozaton egész sereg méztartó hangya van, melyek lábaikkal a boltozatra tapad-

2. ábra. A mézpince méztartó hangyákkal, természetes nagyságban.

nak, míg mézzel telt hátsó részök lecsüng, úgy hogy összenyomulva kis szemű szőlőfürtökhöz hasonlítanak. (2. ábra.)

A méztartó hangyák lényegesen nem különböznek a többi hangyáktól, kivéve, hogy a has felső része nagyon kitérült s ezért a valódi has és bél összeszorítottatik. A potroh e rendkívüli kiterjedése is a legkülönbözőbb változatokban fordul elő, a hol egészen kifejlődött, a sötétebb mell-lemezek, melyek rendszeren gyűrű-alakulag, sűrűn egymás mellett fekvé fedik be a testet, eltávoznak egymástól s az őket összekötő finom, átlátszó bőr kitérül a különben sűrűn egymás mellett álló lemezek most csak mint egymástól távol álló diszító lemezek tűnnek fel. Vajjon a méztartó hangyák maguktól jutnak-e fel a boltozatra s kezdettől fogva a többi hangyák tömke-e? még nem észleltetett eléggé részletesen. Annyi bizonyos, hogy mikor már meglehetősen telt poczakok, maguk alig bírnak enni, mozdulni meg egészen képtelenek. A mézgyűjtés a munkások dolga.

Nehéz feladata volt Cooknak megállapítani, hogy a hangyák a mézet honnan gyűjtik, de

3. ábra. A munkáshangyák etetése a méztartó hangyák által (természetes nagyságban).

mégis sikerült. E hangyák ugyanis, mint már előbbi közleményünkben is tudhatják olvasóink, éjjeli állatok, nappal el sem hagyják a bolyt, s a meleg nyári napsugár néhány perc alatt megöli őket. Ezért naplementekor mennek ki. Tudósunk lámpákkal megfigyelte őket s látta, hogy a bolyból egyenesen egy attól mintegy ötven lábnyira fekvő tölgyfa-féléhez (*Quercus undulata*) mennek s arra felmászva, különösen a rajta levő kis gubacsokat rágcsálják. E gubacsokon apró, gombostű-nagyságú cukorsav-izzadmányok vannak, különösen a fiatal példányokon, melyeket a hangyák előszeretettel keresnek fel. A mézgyűjtés az egész éjen át tart, egy részök csak hajnalban tér vissza a bolyhoz. Itt azután a mézből a fiatal álcákat és királynőt etetik meg s a többi a méztartó hangyákba, az élő raktárakba tömnek. Ezekből szerzik azután élelmüket, ha már más uton nem szerezhetik. A méztartó hangya testének legesekélyebb érintésére a szájából egy kis mézcsepp jó ki, melyet a többiek rögtön felfalnak (3. ábra). A királynő, a fiatal hangyák s álcák rendszeren a tárházra vannak utalva. Tudósunk egy hangyabolytól négy hónapon át minden élelmiszert elzárta a friss vizen kívül s úgy találta, hogy a hangyák ez idő után is igen vidámak s jól tápláltak maradtak, sőt a méztartó hangyák sem soványodtak meg annyira, mint gondolta volna.

A munkás-hangyák, mint azt képünk (4. ábra) mutatja, a méztartó hangyákra nagy gondot fordítanak, de hogy ez nem gyöngédségből történik, tanúsítja az, hogy mikor valamelyik ily hangya

4. ábra. Méztartó hangya, a mint a munkás hangya veszély idején felfelé vonsozja.

úgy sérül meg, hogy poczakja lecsik, minden munkás abba hagyja dolgát s az izletes lakoma elköltésére siet. Bámulatatos azonban, hogy a természetes halállal kimúlt méztartó hangyákkal ezt nem teszik, sőt a telt poczakot rögtön kiviszik a temetőbe, mely, mint azt már más hangyáknál is észlelték, a bolyon kívül fekszik. Hogy e csaknem emberies eljárást az ily holt hangyáról nyert eledel veszedelmes voltának felismerése okozhatja, tanúsítja az is, hogy a bolyba tett festett mézet földdel befedik, különösen az éretlen gyermekek (lárvák) egészségének megőrzése végett.

A mézelő hangyák sajátosságai közt nevezetes még, hogy a királynőt rendszeren 10—20 testőrből álló kíséret őrzi (5. ábra). Egy alkalommal észre vette tudósunk, hogy a királynő börtönéből, mely különben igen nagy s a boly legszélén levő terem, megszökött, s női kíváncsisággal vizsgálta a külvilágot, csakhamar azonban erőszakkal visszavitték a bolyba.

A mézelő hangyák mézét a vidék indián lakói nemcsak az ebédnél fűszerül, de gyógyszer gyanánt is használják, sőt némelyek szeszes italt is készítenek belőle. Ize csak oly jó, mint a méhsejtekből nyert méz, sőt bizonyos savanyúsága is van, mely még kedvesebbé teszi. Dr. Wetherell vegytani elemzése szerint az egész tiszta, nem jegecedett szőlőcukor vízben feloldva. Gyakorlati czélokra azonban nem igen lehet használni s ily hangyákat tenyésztetni nem volna érdemes.

5. ábra. A királynő testőreitől környezve.

A legnagyobb bolyban is legfeljebb 600 méztartó hangya van s közel kétszerannyira volna szükség, hogy egy font tiszta mézet nyerjünk belőlük s ez esetben is e mézet eleven állatokból kellene kisajtolni.

Érdemes még megemlítenünk, hogy pár évvel ezelőtt Ausztráliában is fedeztek föl egy méztartó hangyafajt, mely az észak-amerikaihoz sok tekintetben hasonlít, bár egészen más csoportba tartozik. Ha már most összevetjük ez adatot azzal a ténnyel, hogy más hangyafajoknál egyes állatokat, mint valami teheneket, hasonló módon a lárvák s szükség esetén maguk etetésére használnak fel: lehetetlen a hangyáknál valami ily általános ösztönt fel nem tételeznünk. Bármint legyen is, egyes állatoknak ily élő kamarákká alakítása a legcsodálatosabb dolgok közé tartozik a természet világában. Sok nyalánk ember vállalkozik talán arra, hogy ily módon használjon embertársainak, hogy e mellett maga is mindenkor átérezze az étetés kellemét.

PETŐFI SZOBRA SEGESVÁRON.

Petőfinek, nemzetünk legnagyobb lyrikusának egy új szobrát mutatjuk be olvasóinknak, azt, a melyet a múlt év július 31-én lepleztek le.

Sok időn át emlék és minden dísz nélkül állott a segesvár—fehéregyházai esatateren elhullott honvédek hamvait takaró közös sírhalom, most azonban már díszes emlék áll fölötte, egy magas köoszlop, melynek gömbben végződő tetején egy bronzból öntött, kiterjesztett szárnyú turul-madár lebeg, szájában egy meztelen kardot szorítva. Több honvédsír is van a téren itt-ott; de ez a legnagyobb, melyben mintegy másfélszáz névtelen hős porlad s közöttük minden valószínűség szerint Petőfi Sándor is. Így ez az emlékoszlop többi hős társa mellett ő neki is szól.

De egészen csak őt illeti az az álló szobor, mely a közeli Segesvár egyik bástyafokán, a megyeház előtt áll s melyet amazzal egy napon lepleztek le. Ez a szobor szürke gránit-talapaton, harczi tartásban, katona köpenyben, mely festői redőkben omlik alá, ábrázolja Petőfi Sándort. Az alak egyik lábával előre lép, jobbát magasra emeli, míg baljában hüvelyben levő kardját tartja. Az arcza belső hévtől átszellemült; szeméi szinte villámokat szórnak; az egész alak mintegy megelevenedni látszik és egy harcza, vészbe rohanó hősként tűnik föl a szemlélő előtt.

Úgy a esatateri honvédeleket díszítő turul-madarat, mint Petőfinek imént leírt szobrát Köllő Miklós mintázta. Petőfi szobra első nagyobb szabású alkotása a fiatal művésznek, ki már eddigi műveivel is nagyobb figyelmet tudott keltetni.

A FIÚK HADSEREGE.

Mi lesz a szegény ember gyermekéből, ha föleseperedik s kinő az iskolából? Ki folytatja nevelését s ki viseli gondját, hogy el ne zülljék?

Az apa munkába megy: műhelybe vagy gyárba. Az anya nemkülönb. A gyermeket beadják valahová inasnak, lehetőleg olyan helyre, a hol szülőinek kevés gondjuk van vele s a hol hamarosan kereshet is valamit.

Tisztelegj! A gyermek aztán dolgozik, a mit tud; enni kap keveset, verést többet, meg is tanul tán úgy, a hogy valami mesterséget, — de becsületre, tiszta életre nem igen van, a ki tanítsa és a testi-lelki egészségére nincs, a ki vigyázzon.

Hány ilyen gyermek van, a ki becsületes munkát soha nem tanul, s a mi erkölcsileg még károsabb, nem tanulja meg szeretni a munkát. Vágya a dologtalanság, könnyű élet, s ha másképp nem lehet, bűnös úton igyekszik hozzá jutni. Az ilyen gyermek az igazán ágról-szakadt s könnyen megesisik, hogy az ágra is kerül, vagy legalább is a börtönbe.

Rendőrök és bírák tudnának róla beszélni sokat, micsoda romlottsággal találkozni sokszor az ilyen suhanczok lelkében s micsoda kára és veszedelme származik államnak és társadalomnak abból, hogy ezeket az alapjukban talán jóra

A század siposa.

hajló lelkeket nem akadt, a ki még idején megmentse.

De még azok is, a kik nem jutnak egyenes összeütközésbe a büntető-törvénynyel, a kik mesterséget tanulnak és üznek s a munkások nagy osztályát alkotják, mivé fejlődnek így, magukra hagyva? Tisztesség, barátság, jóindulat, törvénytisztelet, engedelmesség, megbízhatóság és más egyéb erények talán olyan igen mindennapi jelenségek népünk s főleg városi munkásaink között? Nagy optimizmus kellene hozzá, hogy igent mondjunk e kérdésekre.

Az igazi jellem — a mi tisztán erkölcsi fogalom s független a műveltségtől — vajmi ritka a legalsó néposztályoknál. Ezért oly zilált a szegény

Gyakorlat a puskával.

emberek nagy részének családi élete; ezért van annyi panasz a munkájuk ellen; ezért van, hogy a pálinkásboltok nagyobb a forgalma, mint a tisztas helyeknek s hogy a börtönök és kórházak számát egyre szaporítani kell.

Hogy lehetne ezen segíteni alapjában? Nyilván csak neveléssel. Ha bele tudunk nyúlni segítő, javító eszközökkel a szegény ember lelkébe akkor, a mikor még javítható, a mikor a fejletlen gyermeki szív még egyaránt hajlandó a jóra meg a rosszra; ha a jó indulatokat kitudjuk fejleszteni, a gatzelnyomni: meg van oldva akérdés. Csakhogy természetesen az a dolog bökkenője, hogy mindez igen nehéz dolog.

Próbálkoztak vele nemzetgazdák és emberbarátok elméletben és gyakorlatban több-kevesebb sikerrel. Különösen Angolországban vannak nagy számmal ilyen nép-javító intézmények, mert

Albion gyakorlati észjárású fia felismerte, mily fontos ez ügy a nemzet egész életére nézve. Egy ily intézményt, talán a legérdekesebbet valamennyi közül, akarunk az alábbiakban bemutatni. Ez a *Boy's Brigade*, a serdülő fiúk hadserege.

Angolországban a népoktatás nincs ugyan a kötelező iskolázás alapjára fektetve, de azért virágzóbb, mint bárhol másutt. A népiskolai oktatás kiegészítésére valók az ú. n. *vasárnapi iskolák*, melyeket részint az egyház, vagy az állam, részint a társadalom tart fenn s melyek a

a mi katonai dolog. Mindenki tudja, hogy gyermekkorában, a mikor dob- és trombitaszóval katonaság vonult el előtte, ez jobban megragadta a figyelmét, mint bármi más. Avagy kinek nem volt közülünk legkedvesebb mulatsága az ólomkatonákkal való játszás, meg a katonásdi? Ki nem képzelte magát gyermekkorában katonának, ki nem örült, ha papiros-esákót csapva fejére s a fűzfavesszőt kardnak nevezve, szabadlhatta a képzelt törökök armádiáját?

Erre alapította *Smith* a tervét. Katonaiszervezetbe csoportosította a fiúkat; csákót nyomott a

A fiúk hadseregének egy csoportja, a század zászlajával.

mi ismétlő-iskoláinkhoz hasonlóak. Ezek azonban ritkán mutatnak föl kellő sikert, mert a gyermekek legnagyobb része vagy egyáltalán feléjük se néz, vagy ha kénytelen vele, kelletlenül, immelámmal teszi s akkor sem igen tanul semmit. Végére is nem annyira oktatás, az értelemnek ismeretekkel való megtöltése volna ezéja az ilyes tanításnak, hanem a jellem fejlesztése, az erkölcsi élet ápolása. A vasárnapi iskolát únja a gyermek; figyelmetlen és fegyelmetlen benne, s ha teheti, gúnyt üz belőle.

Smith W. A., egy skót önkéntes vadász-ezred tisztje volt, a ki ez állapot javítására gondolt. Abból a lélektani megfigyelésből indult ki, hogy minden gyermek igen érdeklődik minden iránt,

fejükbe, egyenruhát adott rájuk, sőt még puskát is adott a kezükbe, természetesen olyat, a mely nem sül el, mert meg sem lehet tölteni. Beosztotta a kis csapatot századba s katonás szellemet, katonai fegyelmet vitt közéjük.

A fiúknak tetszett a dolog. Csinos egyenruha, katonásdi — esupa mulatság az. Könnyen beletnyugodtak, hogy annyi örömet engedelmességgel és tisztességes magaviselettel kell fizetniök.

Mert a ki ez ellen vétett, büntetést kapott. Jó magaviselet, tisztesség, egymás közt jó pajtáság, testben és ruhában a rend és tisztaság egyaránt kötelessége volt mindenkinek.

Bizonyos napokon, a fiúk egyéb foglalkozásának hátráltatása nélkül, összegyűltek, katonás

gyakorlatokat végeztek. Gond volt rá, hogy ha bármi rendetlenség fordul elő, az megtorlás nélkül ne maradjon. A ki nem volt megmosdva, a kinek rongyos volt a ruhája, vagy a ki bántotta a pajtását, szigorúan megbűnhődött és vétke pelengérré állíttatott.

Az eredmény meglepő lett. A fiúk tisztán, esinosan, rendben jelentek meg, pontosan engedelmeskedtek, szóval egészen megváltoztak. A ki azelőtt figyelmetlen volt a vasárnapi iskolában, az most legjobb erejéből kezdett figyelni; a ki azelőtt a legnagyobb verekedő volt, fékezte kedvét; a ki rongyosan, szurtosan járt, tisztasághoz szokott. Kellemes, katonás testtartás, barátságos jókedv, tisztaság, éber szem, tiszta külső, — ez jellemezte a fiúk századát.

Csakhamar megsaporodott a számuk. Az első századot, a mely 1883-ban alakult, több új századdá kellett osztani, a melyek együtt tettek egy zászlóaljat (bataillon). *Glasgowból*, a honnan a dolog kiindult, elterjedt más helyekre is, és ma már alig van hely Angolországban, a hol legalább is egy ilyen suhancz-század ne volna.

1890-ben már a három angol országrészben: Angliában, Skóciában, Irlandban összesen 418 század volt 17,259 fiúval. 1894-ben pedig 730 század, 2500 tiszt és 31,000 fiú.

A szervezet nagyon egyszerű. Minden század élén egy százados (*captain*) áll s az ő keze alatt több tiszt ügyel fel a rendre. Több század (helyi beosztás szerint) egy zászlóaljja tömörül s az összes zászlóaljak együttvéve alkotják a dandárt (brigade). Az egész ügy élén egy végrehajtó-bizottság áll, a mely Glasgowban székel. Tagjai: a *brigade* elnöke, egy titkár, egy pénztáros és öt választmányi tag. Ezt a bizottságot katonásan *headquarter*-nek, főhadiszállásnak hívják.

Minden század valamely egyházközséghez köteles tartozni, — ez adja meg a vallásos színezetét, amelyre az angolok tudvalevőleg igen sokat adnak.

A kis katonák aztán különféle gyakorlatokat, testedző játékokat űznek. *Foot-ball, cricket, lapdázás, úszás, torna* a legszokottabbak. A hol több század van egy városban, olykor nagy versenyeket tartanak. A zenei tehetséggel bíró fiúkból zenekart alkotnak, a sport helyes menetére meg egy erre való osztály vigyáz. Betanítják a fiúk egy részét mentő-szolgálatra is, a minek nem egy esetben látta hasznát a közönség is.

Nyaranként, mikor angliai szokás szerint az ipari munka egy-két hétig szünetel, együttes kirándulásokat tesznek a vidékre, vagy a tenger-

partra, illedelmes mulatsággal, lélek- és testedző gyakorlatokkal töltve az időt.

Évenként egyszer a nagyobb városokban együttes ünnepi felvonulást rendeznek a templomba, a hol meghallgatják valamely hirneves pap beszédét. A vallásosság kifejlesztésére különben is nagy gond van fordítva. A századok nagy részének olvasó és társalgóhelyiségei is vannak, melyeknek nagy s áldásos hatása van a fiúk lelkére s értelmére.

Az intézmény életrevalóságának bizonyága egyrészt, hogy a legelőkelőbb férfiak segítenek felvirágzásán, — patronusa a *yorlki* herceg, viczepatronusa a canterbury érsek, London lordmajorja tiszti rangot visel benne, másrészt meg nagy elterjedése. Ma már nemesak Angliában virágzik, hanem Kanadában, az éjszak-amerikai Egyesült-Államokban, Kelet-Indiában, a Fokföldön s Anglia más gyarmataiban. Ez utóbbi helyeken a beemzülött fiúk alkotják a századok nagy részét.

Hogy mi s mennyi ez intézmény haszna, az ezekből az adatokból is kiviláglik. Valóban alkalmas módja ez annak, hogy elérjék azt az eszményt, mely a *Boy's Brigade* jeligeje:

«A fiúk hadseregének célja legyen Krisztus országának terjesztése a fiúk közt, az engedelmesség, tisztelet, fegyelem, önérzet előmozdítása s minden, a mi az igazi keresztényi férfiasságra irányul».

Megérdemli ez az intézmény mindazok figyelmét, a kik a nevelés ügye iránt érdeklődnek.

BACCHYLIDES.

2

Bakchylides legnagyobb győzelmi dalaiban ugyanazt a műfajt művelte, a melyet mestere, Symonides. Mindazonáltal a két költő műveiben érdekes tartalmi különbség merül fel, mit a költők kora magyaráz: Symonides a thermopylai és artemisioni nagy csaták dicsőítője, a szabadságharczok hőseit magasztalja; Bakchylides költeményeiben már semmi nyoma sincs e szabadságharczoknak, győzelmi dalaiban kizárólag a versenygyőzteseket magasztalja. A görög középkorban, az igazi lovagkorban, az aristokratikus elvek voltak az uralkodók és az emberek akkor nem ismertek nagyobb dicsőséget, mint ha a város valamelyik tagja az isteneknek szentelt küzdelmek olajágát elnyerte. Négy nagyobb alkalom volt erre: Olympiában, Pythiában, Isthmosban és Nemeában és a legnagyobb diadal a négyes fogattal győztest illete. A görög izlés azonban

lassanként elfordul az ily ünnepektől és a mi felfogásunk szempontjából is különös, hogy ily verseny-érdemekért sokszor egy egész ország kicsinyenagya ünnepeljen. Pindaros és Bakchylides korában már szünőben van a görög középkor e maradványa; ők az utolsó költők, kik ily verseny-győzöket dicsőítenek. Költeményeik e kor felfogásáról érdekes képet nyújtanak és ha különösnek találjuk, hogy ily nagy költők és főképp Pindaros, ily tárgyakat dolgoznak fel, ne felejtjük e költemények belső szerkezetét megvizsgálni. A költeményeknek mélyebb vonatkozásuk van; igaz, hogy szoros összeköttetésben vannak egy specziális ünneppel, de tárgyak mindig magasabb eszmekörből való.

A költeményeket csak akkor érthetjük meg, ha egy ily ünnepély lefolyását ismerjük. Az ünnep voltaképen két főrészből állott: először a verseny színpélyén, azután a győztes hazájában tartottak ünnepélyt. Mindkettőn külön költeményt adtak elő. Jelentékenyebb volt magától értve a második ünnep, melynek előestéje is volt. Miután a győztest díszmenetben kísérték hazája földjére, otthon nagy lakomát adtak, ennél egyenlő szerep jutott a zenei és költői előadásoknak és a legnagyobb művészek vettek benne részt. Az ünnep végével a győztes szobrát annak az Istennek templomában állította fel, melynek ünnepén győzött. Az előestélyen is külön költeményt adtak elő, mely azonban rövidebb volt. A lakoma alatt bemutatott darab három részből állt. Az elsőben a győzelmet részletezték, azután a győzöt, ennek családját, hazáját, lovát és mesterét dicsőítették. A második rész, mely az ünnepélylyel legtöbbször kapcsolatban volt és csak ritkán állt külön, valamely isteni vagy hősi mythost tartalmazott. A harmadik rész bölcse tanácsokat és a költő személyes vonatkozásait adta elő. Már a részek terjedelme mutatta, hogy a középső rész a legfontosabb, a többi mintegy csak bevezetés és befejezés és a középső részt az ünneppel szoros összefüggésbe hozta. A középső részben a mythos-rendszer egy mély igazságot tartalmazott. Bakchylides az ily költeményeknek nagy mestere. A két, egészben fentmaradt, Hieront dicsőítő kardal egy-egy művészileg előadott elbeszélést tartalmaz. Az első Herakles és a szerencsétlen Meleagros találkozását adja elő; Meleagros elbeszéli az örökösen sújtott családjának történetét. «Nem születni a legjobbnak», ez a költő panasza; és egyedüli vigasza, hogy mindig akadnak még dicső hősök, ezek közt persze Hieront is értve. A második főrésze az agg Kroisos halálát adja elő, mely a költemény keletkezése előtt

80 évvel történt. Érdekes, hogy hozza a költő az elbeszélést az ünneppel kapcsolatba. Az alapgonddal, mely talán még kissé homerosi felfogást árul el: «Legáldásosabb dolog az Isteneknek áldozni». Kroisos küld legtöbb áldozatot Apollo oltárához; hogy van tehát mégis, hogy épen Apollo kétértelmű jóslata miatt veszt el Kyrossal szemben óriási birodalmát? Ha elveszti is ezt, Apollo még sem hagyja el: boldoggá teszi öreg korában és mikor mint aggastyán nejeivel és gyermekeivel a máglyára lép, az Isten kioltja a máglya tüzét és megmenti Kroisosot és családját. Ugyanígy jutalmazza meg az Isten Hieront is, a ki az összes görögök közt a legtöbb áldozatot mutatta be neki. A költemény befejezése a költő, a «Keosi pacirta» dicsőítését és egy Apollót magasztaló bölcse mondatát tartalmaz.

E darabok strophikus menetűek a kardalok ismeretes formája szerint, mely strophából és antistrophából áll. Az említett költeményeken kívül van még néhány kisebb győzelmi himnus, ezek is két darabból állnak, de igen megrongált állapotban maradtak ránk.

Bakchylides költeményei közt találunk még más tárgyú kardalokat is, melyek irodalmi tekintetben az említettekénél sokkal fontosabbak. Ezek szolgálták a későbbi hősi dalok első mintáit és isteni ünnepeknél énekelték azokat. Különösen két darabot akarunk még megemlíteni. Az első Delosban, a krétai labirinthusból menekülő Theseustól alapított Apollo-ünnepen adták elő és benne a költő Theseus utazásának egy híres epizódját énekli meg, mely Theseus hősiességét akarja bemutatni és isteni származásáról művészek tárgyául; és a Theseus-templom falán is ez a történet van ábrázolva. A másik darab egy kis dal, melyben a strophában az öregek kara, az antistrophában pedig Aigaios athéni király szerepel és Theseus útja van benne elbeszélve. E kis dal rendkívül fontos, mert az első kar, melyben egy külön személy szerepel, mi később a kardalköltészet fejlődésében oly nagy fontosságúvá vált.

Ezekben akartuk röviden ismertetni Bakchylides legfontosabb költeményeit. Egy termékeny időszak, a görög renaissance-kor híres tagja volt e költő, kit méltóan állíthatunk nagy kortársai sorába. Ki tudja, ez idő mennyi nagy költője ismeretlen még előttünk, de Bakchylides költeményeinek története bebizonyította, hogy van remény a még ismeretlen darabok megtalálására!

Goldziher K.

FEJTÖRŐ.

Rovatvezető: Csiszár József.

Számítási kérdés:

Egy atya és két fia együtt 96 évet számítanak. 4 év előtt az idősebb fiú félszer annyi éves volt mint apja és 5 év előtt ötször annyi éves, mint öccse. Hány éves ezen három személynek mindegyike?

Földrajzi kérdés:

Melyik város az az osztrák tengeremléken két kilométernyire a tengertől, a mely fénykorát a rómaiak alatt élte, mint erősség és kereskedőváros? 452-ben Attila földig leromboltatta, elmenekült lakosai Velen-cét alapították. Sok római régiséggel dicsekszik.

Történelmi kérdés:

Ki volt I. Justinianus keletrómai császár azon jeles hadvezére, a ki győzelmesen harczolt a persák ellen (529), véget vetett a vandalok afrikai birodalmának; elfoglalta Itáliát (536—40); megmentette Konstantinápolyt a bolgároktól? Ellenségei összeesküvéssel vádolták s 562-ben börtönbe vetették, de onnan nem-sokára kiszabadult.

Mértani kérdés:

A, B és C községek fekvése háromszöget képez. A-tól B-n át C-ig a távolság 82 km.; B-től C-n át A-ig a távolság 97 km.; C-től A-n át B-ig 89 km. a távolság. Mily távolságban fekszik A, B és C község egymástól.

Megfejtési határidő szeptember 17.

A 35. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számítási kérdés: 10 év múlva. Földrajzi kérdés: Alvincz. Történelmi kérdés: Dampierre Duval Henrik gróf. Természetrizai kérdés: Hős cinczér (cerambyx heros).

Helyesen fejtették meg: Berger Mór, Wohlstein Sándor, Grossmann Oszkár, Preil Gyula, Puskás Endre, Kovács Lajos, Picker Gerő, Zsupcsány László, Nikolényi István, Reiter Sándor, Laban Antal, Szabó József, Kutlik Félix, Scheinberger Ernő, Szabó Béla, Kirchner Gyula, Krepelka Ferencz, Kurimay Mihály, Hübnér János, Várkonyi Félix, Herresbacher Dénes, Némethy Béla, Schlesinger Ferencz, Szécskay Dezső, Gárdonyi Ernő, Kárász Géza, Téglás Gábor, Pirger Károly Lodomérszky Adolf, Stern Béla, Farkas Tivadar, Blumschein H., Weiller Vilmos, Weisz Hugó, Havas Gyula, Halmi Gyula, Teesz Lajos, Nagy Vincez, Szennyowszky Ferencz, Ács Nagy István, Wollner Ernő, Fiedler Kálmán, Windt Lajos, Kállai Béla, Klug Lajos, Buza László, Kelemen Imre, Kinsky Jenő, Alliquander Ödön, Gerstl Árpád, Reich Zoltán, ifj. Miróczky János, Chabada Jenő, Miróczky Árpád.

A kitűzött jutalmat, Boros M. «Széchenyi István életrajza» című munkát Kurimay Mihály főgymn. VII. oszt. tanuló nyerte el Ungváron.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Több levélre, mely hozzánk érkezett, sajnálatunkra, nem válaszolhatunk, mivel a mult szám «Szerkesztői Telefon»-ja nyomtalanul elveszett. — S. A. tanár úr. Lőcsé. A cikket is, a b. ígéretet is nagy köszönettel vettük. — E. J. «A romba dőlő várt» sziveskedjék beküldeni. A most küldöttek nem váltak be. — V. J. «Az I. A-ban» igen csinos dolog, de nem való diákoknak, főképp a kis diákoknak. Bizony az a német úr sok füres dologt ír, a mit aztán a kicsinyek könnyen komolyra vehetnének. Ha ön tanár vagy felnőtt ember volna, tudná, hogy vannak dolgok, a melyeket bizonyos helyeken tréfa, bár ártatlan tréfa tárgyává tenni is bűn. Ilyen a tanári tekintély. A hol ez nincs, ott vége az

iskolának, a nevelésnek. Ön már a második ilyfajta művet küldi be lapunknak. A H. S.-t kijavíthatja, igen; de valami más lap számára. Bélyegjeit (4) átadjuk a felelős szerkesztőnek. — Schl. J. «A lengyel szabadságharcz»-ot félretettük. — 2524. sz. előfizető 1. esakis ott; 2. kétszeri bukás után érettségit nem lehet tenni. — K. A. A «Vég és kezdet» című dolgozatot nem kaptuk meg. — B. Z. «A pásztor fia» nem üti meg a mértéket. — D. M. Úgy tudjuk, hogy már egyszer kapott könyvjutalmat. Talán a T. L. révén óhajt egy könyvtárt beszerezni? — B. L. Brassó. A görög nyelv csak azoknak szükséges, a kik a latinból akarnak tanári vizsgát tenni. — 2441. sz. előfizető. Pécs. Azt a dolgozatot nem kerjük. — G. J. Miskolcz. A kért könyvet bármely könyvkereskedésben megkaphatja egy kötetben. Alig van már valahol használatban. — Kerjük előfizetőinket, hogy a lakásváltoztatásokat ne a szerkesztőségben, hanem a kiadóhivatalban jelentsék be.

CALDERONI ÉS TÁRSA
váczi-u. 30. BUDAPEST, kishid-u. 8.

Ajánlanak svájci rajzeszközöket finom kivittel
svájci modor szerint készítve,

iskolai rajzeszközöket, szemüvegek és orrcsipek, mennyiségtani, természettani, látványos és vegytani készülékek, színház és tábori látesővek, szoba-, ablak- és fürdőhőmérők, fényképészet készülékek.

Képes árjegyzékek kívánatra bérmentve küldetnek.

Önököt nyelvmenterek bármely nyelv alapos elsajátítására a

Toussaint—Langenscheidt módszere szerint

ROZSNYAI GYORS NYELVMESTEREI

czimmel megjelent művek, mivel egy-egy kötet nemcsak a legteljesebb, noha rövidre foglalt, velősen megirt nyelvtant foglalja magában, hanem egy pompás társalgási részt is, mely mindazt tartalmazza, a mit utazáskor vagy társaságban tudnunk kell. Eddig megjelentek a: 1. német, 2. magyar, 3. francia, 4. angol, 5. olasz, 6. orosz, 7. spanyol, 8. portugál, 9. latin, 10. román nyelvmesterek. A társalgási részben négy rovat van; a magyar rovat mellett megvan a németje is, azonkívül természetesen a megfelelő nyelv, melyet tanulunk és végre a kiejtésnek rovata, melyben az idegen nyelv hangzását magyar betűkkel visszaadjuk. — Egy-egy kötet ára csak 30 kr. — Bérmentésre 5 krt kérek.

A legjobb, legteljesebb nagy Magyar Sakkönyv

az, a melyet a világhírű Bilguer és Morphy nyomán magántanulás czéljából Akantisz és Rozsnjai szerkesztettek. Mivel ez a legvilágosabban megirt utmutató az elméleti és gyakorlati ismeretek elsajátítására úgy a sakkozás technikáját, mint a dr. Wekerle nyomán megirt gondolkodástanát illetőleg. A kezdetleges játéktól a legmagasabb fokig mesteri módon tanítja a cseljátékokat, a jó hadállás és a roham kivitelét. A megérthetést könnyíti 360 ábra. Értékét emeli a 250 mesterjátszma. (Bachmann: Geistreiche Schachpartien szerint elemelve) hozzá még a budapesti millenárius mesterverseny is. Ritkítja párját az a része a műnek, mely: «A problémák taná» előadja, Berger világhírű «Das Schachproblem» című műve nyomán alapos elmélettel, 160 gyakorlati problémával. Mig ezen válogatott anyag forrásmunkáinak beszerzése legalább is husz ftba kerülne, addig e mű, mely a sakkozás valóságos kincséből, fűzve csak 2 ft, díszkötésben 2 ft 50 kr., alkalmat nyújt a sakkozás legmagasabb fokát is elérhetni.

Bérmentésre 25 krt kérek.

ROZSNYAI KÁROLY könyvkiadónál,
Budapest, IV., Muzeum-körut 15. sz.

Bárki által hirdettet új vagy használt könyv vagy kőta ugyanazon az áron kapható. Árjegyzék ingyen.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ.